

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียง เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน และปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยเป็นมูลค่าหลายพันล้านบาท ซึ่งไม่ว่าจะเป็นภาคีมูลค่าเพิ่มที่ควรได้รับ เสียโอกาสในการสร้างงานอีกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ทั้งเป็นการทำลายขวัญกำลังใจของผู้สร้างสรรค์ผลงาน และแรงจูงใจให้ผู้อื่นที่จะสร้างสรรค์ผลงานออกมา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียงนี้ เป็นงานที่แสดงออกถึงศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศไทย หากผู้สร้างสรรค์ผลงานขาดแรงจูงใจการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของเราก็จะค่อยๆ ลดน้อยลงเรื่อยๆ ซึ่งปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียง ส่วนหนึ่งสาเหตุสำคัญเกิดจากมีผู้ต้องการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เป็นจำนวนมาก เนื่องจากสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มีต้นทุนในผลิตต่ำ จึงมีราคาถูก และสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้นยังสามารถหาซื้อได้ง่าย และผู้ซื้อเองก็ไม่มีความรู้สักว่าตนได้กระทำความผิดแต่อย่างใด การกำหนดความผิดทางอาญา แก่ผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียง จึงเป็นเรื่องที่ต้องนำมาวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย เพื่อให้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียงลดลงได้

แนวคิดพื้นฐานในการคุ้มครองลิขสิทธิ์โดยทั่วไป คือ การคุ้มครองเพื่อส่งเสริมให้มีผู้ริเริ่มสร้างสรรค์งานศิลปกรรมและวรรณกรรมมากขึ้น ให้สังคมส่วนรวมได้รับประโยชน์ เกิดความเป็นธรรมและหลักประกันสำหรับผู้สร้างสรรค์ที่ใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยผู้อื่นไม่สามารถล่วงละเมิดได้ นอกจากนี้เจตนารมณ์การคุ้มครองผู้สร้างสรรค์โดยทั่วไปก็เพื่อความยุติธรรมแก่ผู้สร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจ ที่ผู้สร้างสรรค์ได้ลงทุนไป และเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่วิชาการและวัฒนธรรม และแนวคิดการคุ้มครองลิขสิทธิ์เป็นที่ยอมรับเป็นการทั่วไป ของนานาอารยประเทศ ซึ่งก็จะมีทฤษฎีต่างๆรองรับอีก เช่น ทฤษฎีสิทธิตามธรรมชาติ ทฤษฎีการคุ้มครองป้องกัน และทฤษฎีทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยก็เริ่มนำแนวคิดการคุ้มครองลิขสิทธิ์มาใช้ตั้งแต่สมัย ประกาศของหอพระสมุดวชิรญาณ ร.ศ.111 (พ.ศ.2435) และมีวิวัฒนาการ

เรื่อยมาซึ่งจุดเปลี่ยนสำคัญอยู่เมื่อประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีของอนุสัญญากรุงเบอร์นซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ที่สมบูรณ์ฉบับแรกของไทย และมีการพัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ในข้อตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ คือ อนุสัญญากรุงเบอร์น ค.ศ.1571 และของตกลงทริปส์ (TRIPS) นั้นมิได้กำหนดไปถึงความรับผิดชอบของผู้ซื้อไว้ แต่ข้อตกลงดังกล่าวเป็นเพียงมาตรฐานกลางที่กำหนดให้ประเทศสมาชิก ต้องนำไปบัญญัติกฎหมายให้ความคุ้มครองที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานดังกล่าว และเมื่อเราศึกษากฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์ของต่างประเทศ ก็ไม่เห็นว่ามีประเทศใดมีการกำหนดกฎหมายเอาผิดแก่ผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง จะมีพอเทียบเคียงได้ก็คือ ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายบัญญัติความผิดของผู้ครอบครองสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งหากผู้ใดซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ก็ย่อมต้องครอบครองสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ นั้นเอง และมีในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีกฎหมายเอาผิดกับผู้นำสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เข้าประเทศ

เมื่อนำแนวคิดเรื่องการรับผิดชอบทางอาญาของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ มาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายอาญาของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เห็นว่าผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มีความผิดเทียบเคียงได้รับผู้สนับสนุนการกระทำความผิด เพราะเห็นว่าแม้มิได้มีการกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง แต่ก็ถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนการกระทำความผิดนั้นเอง อีกทั้งยังสามารถเทียบเคียงได้รับกฎหมายที่เอาผิดกับผู้ซื้อหรือผู้ครอบครอง ดังเช่นพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 หรือตามผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ฐานรับของโจร เป็นต้น

และเมื่อพิจารณาความผิดของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียงตามหลักทฤษฎีจริยธรรม ก็จะพบว่าผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ได้ใช้สิทธิของตนเองโดยไม่สุจริต ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น และก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ ถือว่าไม่ปฏิบัติตามหลักการเคารพในสิทธิของผู้อื่น อีกทั้งเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต จึงเห็นว่าการกระทำของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียง ควรมีความผิดตามกฎหมายอาญา เพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิด

แต่ทั้งนี้ บทกำหนดความผิดของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ควรกำหนดเป็นเพียงโทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สิน เนื่องจากความผิดดังกล่าวเป็นเพียงความผิดเล็กน้อย และโทษปรับดังกล่าวควรมีการกำหนดโทษขั้นต่ำไว้ 400 บาท และควรกำหนดโทษขั้นสูงให้สูงขึ้นไว้ เช่น 20,000 บาท เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจได้ตามสภาพแห่งการกระทำผิดอย่างเต็มที่ และควรมีโทษอย่างอื่นซึ่งแทนค่าปรับ เพราะหากไม่กำหนดโทษอย่างอื่นแทนค่าปรับไว้ เมื่อผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับ ก็จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ผิดวัตถุประสงค์ในกับกำหนดโทษ

เพื่อข่มขู่ไม่ให้กระทำผิด และให้โอกาสในการปรับปรุงตัว นั้นเอง โทษอื่นแทนค่าปรับนั้น เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การอบรมความรู้เกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือการบริการสังคม เป็นต้น

สรุปได้ว่าประเทศไทยควรมีการกำหนดความรับผิดทางอาญาของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียง แต่ทั้งนี้ต้องมีการกำหนดโทษที่เหมาะสม เพราะจะเป็นหนทางที่ทำให้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียง ลดลงไปได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เพื่อให้ครอบคลุมถึงความผิดของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ โดยบัญญัติว่า “ผู้ใดซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียง โดยรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าสินค้านั้นทำขึ้นโดยการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 400 บาท แต่ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท” ทั้งนี้ให้อำนาจเจ้าพนักงานเปรียบเทียบปรับได้หากเป็นกรณีความผิดเล็กน้อยหรือให้อำนาจศาลในการที่จะใช้ดุลพินิจในกรณีที่มีเหตุอันสมควรที่จะว่ากล่าวตักเตือน หรือให้เข้าอบรม หรือให้ไปบริการสังคมแทนค่าปรับได้ในกรณีผู้กระทำความผิดเป็นผู้ยากไร้ หรือขาดความรู้

2. ควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ จากความผิดอันยอมความได้ ให้เป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ หรือเป็นอาญาแผ่นดิน เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าดำเนินการจับกุมได้ทันทีที่พบการกระทำความผิด และยังเป็นการป้องกันการใช้สิทธิเกินส่วนของเจ้าของลิขสิทธิ์ด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law เช่น ประเทศอิตาลี และบางประเทศในระบบ Common Law เช่น ประเทศอังกฤษ

3. ควรมีการเผยแพร่ความรู้แก่เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา รวมทั้งประชาชนทั่วไป เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการคุ้มครองลิขสิทธิ์ เห็นถึงคุณประโยชน์ของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ว่ามีผลดีต่อสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศเพียงใด เพื่อลดความเห็นแก่ประโยชน์ของตนในการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ที่มีราคาถูก

4. ควรกำหนดให้สินค้าลิขสิทธิ์เป็นสินค้าที่ควบคุมราคา โดยให้รัฐมีอำนาจในการพิจารณากำหนดราคา โดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตและกำไรที่ผู้สร้างสรรค์งานควรจะได้รับ เพื่อให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาและไม่เห็นถึงความแตกต่างด้านราคาระหว่างสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ กับสินค้าที่มีลิขสิทธิ์มากนัก